

WWW.IMMIGVANHEUGTEN.NL

BACKGROUND 2002-03

**AFGHANISTAN NA DE TALIBAN.
TOVERWOORDEN: VREDE EN
WEDEROPBOUW**

OLIVIER IMMIG

MAART 2002

THE NETHERLANDS

AFGHANISTAN NA DE TALIBAN.

TOVERWOORDEN: VREDE EN WEDEROPBOUW

In de periode tussen de ongekende aanslagen op de VS op 11 september en het daadwerkelijk aantreden van een nieuwe interim-regering in Kaboel op 22 december voltrokken zich tal van ingrijpende ontwikkelingen die leidden tot de eliminering van het Talibanbewind, de verdwijning van Osama Bin Laden, en een 'stille revolutie' in Pakistan die het einde van Pakistaanse steun aan zowel het Talibanbewind als aan enigerlei vorm van religieus fundamentalisme betekende. Langs welke wegen kwamen deze ingrijpende omwentelingen tot stand? Hoe kon vervolgens de regering-Karzai aantreden, en welke problemen liggen er nog in het verschiet?

De Amerikaanse bombardementen op Afghanistan begonnen op 7 oktober 2001. Ahmed Sjah Massoed, de op 9 september vorig jaar bij een aanslag gedode militaire leider van het verzet tegen de Taliban, zou hierover verbaasd zijn geweest, hoewel de aanslagen in de VS twee dagen na zijn dood plaatsvonden. In een van zijn laatste interviews verklaarde hij: "There will be negotiations between the Taliban and the American government, but no action" (1). Amerika en zijn bondgenoten, Engeland voorop, besloten na lang aarzelen diens Noordelijke Alliantie, bestaande uit Tadzjieken, Oezbeken en Hezara's, militair te steunen. Dat gebeurde eerst door kleine commando-eenheden op de grond, maar later vooral door intensieve bombardementen op stellingen van de Taliban in noord Afghanistan.

Eén reden voor dit Amerikaanse besluit was dat Rusland druk doende bleek zich op te werpen als sterkste bondgenoot van de Afghaanse anti-Taliban krachten. Er waren Russische wapens naar hen onderweg, evenals hooggeplaatste Russische adviseurs (2). Een tweede reden was dat de Noordelijke troepen op eigen kracht nauwelijks militaire voortgang wisten te boeken. Ten derde was de Amerikaanse regering tot de onaangename conclusie gekomen dat, wilde men Bin Laden en zijn Al Qaida netwerk elimineren, het onontkoombaar was dat het jegens terroristische organisaties zo 'gastvrije' Talibanregime diende te verdwijnen.

Hoewel er brede internationale overeenstemming bestond over de wijze waarop Afghanistan diende te worden geregeerd na de verjaging van de Taliban (een nieuwe, breed samengestelde regering diende alle

etnische groeperingen van het land te vertegenwoordigen) dreigde er na de beoogde val van het Talibanbewind volgens velen een machtsvacuüm te ontstaan. Alleenheerschappij van Tadzjiken of Pasjtoenen, de twee grootste bevolkingsgroepen van het land, was uitgesloten. En ook de Oezbeken en de (sji'itische) Hezara's moesten vertegenwoordigd zijn in de te vormen toekomstige regering.

De fungerende (Tadzjiekse) president Boerhanuddin Rabbani was noch voor de Pasjtoense stammen noch voor vele Hezara's en Oezbeken aanvaardbaar. De Pasjtoenen vormen circa 40 procent van de naar schatting 24 miljoen Afghanen. Bovendien was Rabbani zijn voornaamste bondgenoot, Ahmed Sjah Massoed, inmiddels kwijt, hetgeen zijn gezag binnen de eigen Tadzjiekse gelederen aanzienlijk had verminderd. Ten slotte bleek al spoedig dat er domweg geen 'gematigde' groepering van Taliban bestond die kon gaan deelnemen aan de te vormen regering, in weerwil van de Pakistaanse claims en verlangens daartoe. Pogingen van de Pakistaanse geheime dienst ISI om 'gematigde' Taliban de macht van mullah Omar te laten overnemen mislukten dan ook.

Een nieuwe Pasjtoense leider

Hamid Karzai, leider in ballingschap van de Pasjtoense Khilji-stam en verklaard voorstander van de terugkeer van oud-koning Zaher Sjah, ontving al op 28 september in zijn huis in de Pakistaanse plaats Quetta een twintigtal Pasjtoense stammenleiders uit Zuid-Afghanistan. Allen hadden zij de Taliban geruime tijd getolereerd⁽³⁾. Maar de stammenleiders waren er inmiddels van doordrongen geraakt dat de weigering van mullah Omar en de zijnen om Osama Bin Laden uit te leveren na de gebeurtenissen op 11 september niet langer aanvaardbaar was voor de VS en bondgenoten. Het doel van hun bijeenkomst was een alternatief te vinden voor het Talibanbewind.

Enkele dagen later kondigde Zaher Sjah in Rome aan, dat alle tegenstanders van de Taliban hadden besloten een 'Opperste Raad voor de Nationale Eenheid van Afghanistan' op te richten. Hij deed dit temidden van een aanzwellende stroom internationale geruchten en berichten dat een Amerikaanse aanval op Afghanistan aanstaande was, sterk gevoed door de mededeling van president Poetin dat het de VS was toegestaan gebruik te maken van het Russische luchtruim.

Abdoel Haq, eveneens een Pasjtoense leider en voorstander van de terugkeer van Zaher Sjah, besloot op 19 oktober naar de oost Afghaanse provincie Nangarhar te gaan, voorzien van een gewapend escorte en de nodige contanten. Daar wilde Haq trachten een anti-Taliban front in het leven te roepen. De Taliban waren

echter nauwkeurig op de hoogte van zijn plannen en de route die hij volgde. Na enkele dagen werd hij gevangen genomen en verhoord. Op 24 oktober werden hij en z'n 19 metgezellen geëxecuteerd. De trieste afloop van Abdoel Haq's missie maakte andermaal ondubbelzinnig duidelijk dat de tegenstanders van de Taliban dienden samen te werken, in weerwil van hun grote onderlinge tegenstellingen. Met dit nobele doel voor ogen was inmiddels ook Karzai, met Amerikaanse instemming, Afghanistan binnengetrokken. Karzai had herhaaldelijk verklaard dat 'Afghanistan zich moet ontdoen van de vreemdelingen' (de Arabische Al Qaidastrijders), en dat in een toekomstig landsbestuur een rol diende te zijn weggelegd voor de Pasjtoenen.

Begin november, temidden van in hevigheid toenemende Amerikaanse bombardementen, meldde Karzai vanuit Zuid-Afghanistan telefonisch dat hij flinke vorderingen boekte bij het samenstellen van een coalitie van Pasjtoense stammen tegen de Taliban, en de voorbereidingen voor het houden van een 'loyah jirgah' (een 'Grote Raad', het Afghaanse equivalent van een Nationale Vergadering). Vrijwel gelijktijdig namen Rabbani, minister van Buitenlandse Zaken Abdullah en generaal Fahim, de opvolger van Massoed als minister van Defensie, van de Noordelijke Alliantie in de stad Taloqan een militaire parade af. Zo'n 7000 man, gekleed in Russische uniformen en uitgerust met ondermeer 20 T-55 tanks, trokken aan hen voorbij. In Moskou benadrukte President Poetin publiekelijk de legitimiteit van een Afghaanse regering onder leiding van Rabbani.

De eliminering van het Talibanregime werd op verschillende manieren aangepakt. Na het Amerikaanse besluit de moeizame opmars van de troepen van de Noordelijke Alliantie, inmiddels omgedoopt tot 'Verenigd Front', vanuit de lucht te steunen, werden wapens als de 'Daisy Cutter' (een zeer zwaar explosief) en de 'AC 130 Gunships' (voorzien van enorme vuurkracht) ingezet tegen de Talibaneenheden. Kort hierop won het Verenigd Front eindelijk terrein. Het einde van de Taliban volgde in hoog tempo. Op 13 november trokken noordelijke soldaten, gezeten op Russische tanks, Kaboel binnen; een dag later viel ook de stad Jalalabad. Hoeveel slachtoffers er door de inzet van dergelijke luchtwapens onder de Talibanstrijders zijn gevallen is aan speculatie onderhevig, maar het gaat om tenminste 10.000 doden (4).

Het tweede plan waarmee Washington het Talibanbewind ondermijnde bestond eenvoudig uit omkoping, een vanouds bekende manier van stammenpolitiek voeren in Afghanistan. Voormalig president Najibullah (1986-1992) bijvoorbeeld deed niet anders, hoewel indertijd zijn staatskas door de toenmalige Sovjetunie werd gevuld. Door betaling van minstens 7 miljoen dollar aan 35 Afghaanse stammenleiders, in ruil voor hun bijdrage aan de strijd tegen de Taliban en Al Qaida, hoopte de Amerikaanse regering ook op langere termijn invloed te blijven uitoefenen op de aldus verkregen 'bondgenoten'. Een dergelijke aanpak echter zal geen enkele krijgsheer ertoe bewegen zijn macht te delen, laat staan prijs te geven; hun loyaliteit moet blijvend 'gekocht' worden.

De voornaamste keerzijde van deze medaille is dat een welgestelde tegenpartij, in dit geval de Al Qaida-beweging van Osama Bin Laden c.s., kan overbieden. Dit was bijvoorbeeld afgelopen januari het geval tijdens het offensief bij Tora Bora. Daar wisten duizenden Taliban- en buitenlandse strijders de grens met Pakistan over te vluchten nadat een van de drie lokale korpscommandanten van de Oostelijke Zone, Hadji Zaman, die werd verondersteld hen tegen te houden, bleek te zijn omgekocht. De regering-Karzai ontnam hem zijn positie en functies en ontbood hem naar Kaboel, maar inmiddels waren grote groepen potentiële tegenstanders van Karzai en de coalitie erin geslaagd te ontkomen. In Pakistan hergroepeerden zij zich, om vervolgens enkele maanden later, begin maart 2002, in de provincie Paktia opnieuw slag te leveren met Amerikaanse en Afghaanse troepen. Honderden Taliban- en Al Qaidastrijders werden hierbij alsnog uitgeschakeld.

De slag om de opvolging van het Talibanregime won vanaf begin november snel aan intensiteit. Zo verklaarde de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Colin Powell dat Kaboel een 'open stad' moest worden, en niet door de Noordelijke Alliantie zou moeten worden ingenomen. De Pakistaanse leider Musharraf stelde zelfs dat de inname van Kaboel door de Noordelijke Alliantie zou leiden tot een nieuwe burgeroorlog in Afghanistan. Even tevoren hadden troepen van de Oezbeekse generaal Dostam de noordelijke stad Mazar-i-Sjarif op de Taliban heroverd. Enkele dagen later, op 12 november, verloren de Taliban ook de stad Herat, een dag later trokken troepen van de Noordelijke Alliantie Kaboel binnen – president Musharraf reageerde geschokt.

Aanvankelijk lieten Rabbani, generaal Fahim en andere leiders van het 'Verenigd Front' weten dat de te vormen internationale vredesmacht 'hooguit 1000 man' mocht omvatten – en dat hun inzet beperkt en tijdelijk moest zijn. De Noordelijke Alliantie was duidelijk niet van plan de herwonnen macht te delen.

Hamid Karzai liet intussen vanuit zijn hoofdkwartier nabij Kandahar weten dat hij met duizenden manschappen klaar stond om na het vliegveld ook de stad zelf in te nemen. Alle ingrediënten voor een dreigende strijd tussen de verschillende Afghaanse oppositiegroeperingen, al dan niet gesteund door 'bevriende' buitenlandse regeringen, leken aanwezig. Zelfs de oudgediende verzetsleider Hekmatyar liet vanuit zijn ballingsoord (Teheran) weten dat hij en zijn troepen zich 'op korte termijn' bij de Taliban zouden aansluiten. Aangezien er inmiddels geen Talibanregering meer bestaat verklaarde Hekmatyar onlangs dat hij nu, gemakshalve, loyaal is aan de huidige interim-regering.

Het akkoord van Bonn

Het konijn wat vervolgens uit de hoge politieke hoed werd getoverd heette het 'akkoord van Bonn'. De voorbereidingen ertoe waren getroffen door de VN, door de oude koning Zaher Sjah plus diens entourage en de Pasjtoense stamleider Hamid Karzai. Maar ook de matigende invloed van enkele vooraanstaande leiders van de Noordelijke Alliantie, Yoenoos Qanoeni en Abdullah Abdullah, beiden voorheen nauw gelieerd aan Massoed, bewerkstelligde dat de verschillende partijen tot overleg wist te komen. Bijgevolg waarde ook de geest van Massoed rond in Bonn.

De VN, bij monde van ondermeer speciaal afgezant voor Afghanistan Francesc Vendrell en de ijlings opnieuw van stal gehaalde VN-bemiddelaar Lakhdar Brahimi, beleden al geruime tijd publiekelijk de overtuiging dat 'Afghaanse problemen door Afghanen' moesten worden aangepakt, met op z'n best tijdelijke buitenlandse bemoeienis. Direct na de val van Kaboel ontvouwde Brahimi voor de Veiligheidsraad van de VN een plan wat voorzag in de installatie van een brede nationale overgangsregering in Afghanistan. Ex-koning Zaher Sjah verklaarde herhaaldelijk zich eveneens te willen inzetten voor het verenigen van alle Afghanen, in welke functie of positie dan ook.

Na negen dagen intensief overleg tussen delegaties van de Noordelijke Alliantie onder leiding van Yoenoos Qanoeni (gesteund door ondermeer Rusland), het Pesjawaarfront (gesteund door Pakistan), de Cyprusgroep (gesteund door Iran) en de Romegroep (vertegenwoordigers van Zaher Sjah), bekwaam geleid door Lakhdar Brahimi, ondertekenden de vier groepen op 5 december het akkoord van Bonn. In de te vormen overgangsregering van dertig leden kreeg de Noordelijke Alliantie de drie belangrijkste ministeries toebedeeld (Binnenlandse Zaken, Buitenlandse Zaken en Defensie). Elf Pasjtoenen, acht Tadzjiekken, vijf Hezara's, drie Oezbeken en drie leden van de overige etnische minderheden zouden de interim-regering vormen. Ook werd in Bonn besloten tot de oprichting van een 'Commissie van 21', samengesteld uit leden van alle etnische groepen, die de bijeenkomst van een 'loyah jirgah' moest voorbereiden.

Nadat president Rabbani tijdens een plechtige bijeenkomst in Kaboel op 22 december 2001 afstand had gedaan van zijn post wordt Afghanistan geleid door interim-president Hamid Karzai. Inmiddels is Karzai, drie maanden na zijn aantreden, uitgegroeid tot een Afghaanse leider van betekenis, niet in het minst vanwege zijn talrijke buitenlandse bezoeken. Bovendien maakt hij 'the right noises': in zijn regering zitten twee vrouwen; op 16 januari verbood Karzai per decreet de verbouw van papavers, evenals de productie van en de handel in welke drug dan ook; regelmatig opent Karzai scholen waar zowel meisjes als jongens onderwijs krijgen.

Onvermoeibaar bezoekt de man het ene land na het andere, teneinde zoveel mogelijk contacten en financiën te verwerven. Het contrast met de vorige leider, mullah Omar, naar verluidt nog altijd ondergedoken in Afghanistan, kon niet groter zijn. Karzai's initiatieven zijn ook absoluut noodzakelijk, wil het land op langere termijn komen tot enigerlei vorm van ontwikkeling. Voorlopig hoogtepunt was de donorconferentie in Tokio in januari jongstleden, waar Karzai c.s. toezeggingen voor financiële hulp binnensleepten ter waarde van ca. vijf miljard dollar. Uiteenlopende schattingen over de kosten van de wederopbouw beginnen onveranderlijk bij 'tenminste 10 miljard dollar'. Het land kan dan ook elke cent gebruiken. Na de vlucht van de Taliban kwamen de Afghanen in Kaboel tot de ontdekking dat zij elke 'Afghani' of dollar die er te vinden viel mee hadden genomen.

De donorlanden zijn wél zo verstandig geweest de besteding van de hulp gelden projectmatig te laten plaatsvinden. Het rechtstreeks aan de Afghaanse interim-regering ter beschikking stellen van dergelijke bedragen zou een effectief recept voor sterke onderlinge verdeeldheid zijn. Bovendien kent het land vooralsnog geen Centrale Bank of een Ministerie van Financiën...

De overeenkomst van Bonn voorziet ook in het bijeen roepen van een 'loyah jirgah' (overigens van origine een Pasjtoens instituut), binnen zes maanden na het aantreden van de regering-Karzai. Deze 'Grote Raad', die zal bestaan uit enkele duizenden stam- en dorpsleiders en mullahs uit heel Afghanistan, plus Afghanen in ballingschap, zal worden geopend door oud-koning Zaher Sjah. Het moet Karzai immense voldoening hebben geschonken om op 25 maart persoonlijk Zaher Sjah van Rome terug naar Kaboel te kunnen begeleiden. De 'Grote Raad' kiest een overgangsregering, ter vervanging van de huidige interim-regering. Die overgangsregering dient 18 maanden te functioneren, binnen welke periode opnieuw een 'Grote Raad' bijeen wordt geroepen, dit keer om een nieuwe grondwet op te stellen en nationale verkiezingen voor te bereiden.

Vrede en wederopbouw?

De taak die Karzai op zich heeft genomen is formidabel; de wederopbouw van Afghanistan. Na 23 jaar van onafgebroken strijd liggen samenleving en economie geheel aan scherven. Een nationale munteenheid, een centrale bank, een geschoold ambtenarenapparaat, een infrastructuur van enige betekenis, Afghanistan ontbeert het allemaal. Pas afgelopen februari is de huidige regering begonnen, voor het eerst sinds juli vorig jaar, met het betalen van z'n ambtenaren.

Eén van de weinige zaken waaraan Afghanistan helaas géén gebrek heeft is, naast drugs, wapens. Het land zit vol met goed bewapende soldaten, maar zij zijn doorgaans loyaal jegens lokale leiders of regionaal opererende krijgsheren.

Uitsluitend formeel, volgens het akkoord van Bonn, staan alle gewapende groepen van het land onder controle en commando van de interim-regering. Regionale krijgsheren en rivaliserende etnische groeperingen raken inmiddels weer, zoals te doen gebruikelijk, regelmatig slaags met elkaar. De verschillende groeperingen binnen de Noordelijke Alliantie waren min of meer verenigd in het strijd tegen de Taliban; nu die verjaagd zijn kan de onderlinge strijd weer in alle hevigheid losbarsten. De reikwijdte van het centraal gezag is in Afghanistan nooit bijzonder groot geweest, met periodieke uitzondering van enkele rigoureuze, gewelddadig optredende emirs. Prioriteit heeft dan ook de opbouw van een nationaal leger – altijd een doorslaggevende factor voor succesvol bestuur in Afghanistan.

Afgelopen maart is men daarmee begonnen. Hoe moeizaam dat proces zal zijn bleek bijvoorbeeld uit de waarschuwingen die Pasjtoense leiders in Zuidoost-Afghanistan lieten horen tegen het inzetten van Tadzjiekse militairen tegen Taliban- en Al Qaidastrijders in de overwegend door Pasjtoenen bevolkte provincie Paktia tijdens operatie 'Ananconda', in maart 2002. Desondanks wist de regering-Karzai zo'n 1000 man op de been te brengen. Maar dit waren voornamelijk Tadzjiekse die, nu optredend als soldaten van het nationale leger, regulier soldij ontvangen – een uniek fenomeen in Afghanistan. Als strijders van de Noordelijke Alliantie waren zij goed bewapend en getraind – aanzienlijk beter dan de eerste lichter van 600 rekruten van het nationale leger in oprichting (5). Dat geeft ondubbelzinnig aan welke groepering binnen de huidige interim-regering de voornaamste militaire macht vormt.

Als men werkelijk rust en veiligheid in het land wenst te creëren zou moeten worden overgegaan tot ontwapening op grote schaal. Dat plan is sinds de jaren negentig meermalen gelanceerd, maar het is er nooit van gekomen. Van oudsher zijn vele Afghanen in het bezit van een vuurwapen; in elk geval de leden van stammen. Wat direct een heet hangijzer zou zijn is de ontwapening van de Noordelijke Alliantie, momenteel de voornaamste inheemse strijdmacht en bondgenoot van Hamid Karzai en de internationale coalitie. Ook de ontwapening van de Pasjtoense stammen is geen benijdenswaardige opdracht. Echter, zolang er geen ontwapening op grote schaal plaatsvindt (waar een grote, sterke nationale legermacht voor nodig is – wat een revolutie op zich zou zijn), blijven lokale krijgsheren een destabiliserende factor in veel delen van het land. De geschiedenis van Afghanistan wordt gekenmerkt door lokale en regionale opstanden van stammen en mullahs tegen al te bemoeizuchtige of hervormingsgezinde leiders in Kaboel. Er is geen gegronde reden om aan te

nemen dat dit keer de totstandbrenging van een moderne, democratische natiestaat wél succesvol zal verlopen.

Het meeste kans van slagen heeft wellicht nog de 'sterke man' optie; bestuur door een krachtige Afghaanse leider van Pasjtoense komaf, die binnen zijn regering de nodige ruimte laat aan alle etnische groepen van het land. Maar ook iemand die, indien diplomatie en rede hebben gefaald desnoods met militair geweld, al te opstandige etnische groepen van het land weer in het gareel weet te dwingen. Hamid Karzai, wellicht? Tadzjiken, Oezbeken, Hezara's en andere etnische minderheden van het land zullen dan wél in staat moeten worden gesteld om regelmatig hun stem te kunnen laten gelden, bijvoorbeeld door het houden van directe of indirecte verkiezingen. Eén van de grote problemen met deze aanpak is dat zij in westerse ogen ethisch en moreel als verwerpelijk wordt beschouwd. En zonder internationale steun zal voorlopig geen enkele Afghaanse regering kunnen(6).

Karzai heeft herhaaldelijk gepleit voor uitbreiding van de ISAF (International Security Assistance Force) naar andere Afghaanse steden dan Kaboel en Kandahar. Dan zou bijvoorbeeld de verdeling van hulpgoederen op grotere schaal kunnen plaatsvinden, en bovendien een halt worden toegevoerd aan de activiteiten van lokale commandanten. Het verbeteren van de algehele veiligheid in het land is tevens een belangrijke voorwaarde voor het bijeen roepen van deelnemers aan de 'loyah jirgah', op z'n laatst te houden in juni. Dat bleek ondermeer uit de moord op zeven Pasjtoense stamleiders in oost Afghanistan, eind februari. Zij hadden daags tevoren met de 'Commissie van 21' besprekingen gevoerd over de bijeen te roepen 'loyah jirgah' (7).

Ook is mullah Omar nog altijd op vrije voeten, en blijktens een bericht in een Arabisch dagblad ('Al Quds Al Arabi') op 27 februari is hij absoluut niet van zins de 'strijd tegen de Amerikanen en de vijanden van de islam' op te geven. Op verschillende doorgaans onherbergzame plekken in het land bereiden groepen Talibanstrijders en hun bondgenoten zich, mét het begin van de lente, voor op nieuwe militaire acties.

Buitenlandse steun

De situatie in het land is nog steeds zeer instabiel. Na drie maanden interim-bestuur laaien zowel in het noorden als in het zuidoosten weer regelmatig gewapende conflicten op. Inmiddels lijken president Bush en premier Blair te hebben begrepen dat er meer en langduriger buitenlandse troepen dienen te worden gestationeerd in Afghanistan. Gezien echter de bijzonder akelige afloop van eerdere buitenlandse militaire

ondernemingen in Afghanistan is men naarstig op zoek naar kandidaat-landen, bij voorkeur islamitische, om deze klus te klaren. Momenteel is Turkije de meest kansrijke gegadigde.

Hierin schuilt paradoxaal genoeg, na vele jaren van buitenlandse inmenging met desastreuze gevolgen, de grootste hoop voor een betere toekomst voor Afghanistan. Eveneens hoopgevend is dat één van de grootste boosdoeners in dit opzicht, buurland Pakistan, een politieke ommezwaai van 180 graden lijkt te hebben gemaakt. Op 12 januari kondigde president Musharraf in een 'gedurfde' en sensationele toespraak aan dat 'sektarisch geweld' en extremistische groeperingen en partijtjes' voortaan verboden waren. De talloze religieuze scholen (madrassa's) in Pakistan, sinds de jaren tachtig uitgegroeid tot een geweldige voedingsbodem voor religieus radicalisme à la Taliban, werden door Musharraf onder strikt toezicht van de overheid geplaatst. Zij worden gedwongen hun lesprogramma's te verbreden; het is niet langer voldoende om de koranteksten en Arabisch te onderwijzen, er dienen ook Engels en iets als 'wereldoriëntatie' te worden geleerd. Om te blijven functioneren hebben madrassa's, die overigens wél een voorname bijdrage leveren aan de kwantiteit van het onderwijs in Pakistan, voortaan een vergunning van de regering nodig. Sindsdien zijn ook enkele duizenden religieuze voormannen en hun achterban, dikwijls met nauwe banden met de Taliban, in het gevang geworpen. In februari bezocht Karzai Islamabad. Samen met president Musharraf verklaarde hij plechtig dat 'het verleden begraven' was. Ook zegde Musharraf alle steun toe bij de wederopbouw van Afghanistan.

Er bestaan nu eenmaal geen panklare oplossingen voor de chaos die men eufemistisch 'de Afghaanse kwestie' is gaan noemen. Alleen blijvend grootschalige internationale steun aan Karzai c.s. en de zorgvuldige uitvoering van de wederopbouwprogramma's bieden uitzicht op een betere toekomst voor de Afghanen. Daarvan is de internationale gemeenschap ten lange leste afdoende doordrongen. Zelfs president Bush beloofde onlangs vijf miljard dollars steun extra aan arme landen, met een expliciete verwijzing naar Afghanistan. Duurzame economische ontwikkeling wordt, niet voor het eerst, beschouwd als hét tegengif tegen religieus radicalisme à la Taliban en Al Qaida.

De veronderstelde heilzame werking van economische ontwikkeling voor Afghanistan is echter op de eerste plaats afhankelijk van het welslagen van het politieke 'scenario van Bonn'. Het valt vurig te hopen dat de Afghanen in de toekomst niet opnieuw aan hun lot worden overgelaten, of weer als speelbal zullen gaan fungeren in de latent aanwezige rivaliteit tussen de Verenigde Staten en Rusland en die tussen de buurlanden Pakistan en Iran. Zoals Yoenoës Qanoeni, nu minister van Binnenlandse Zaken in de interim-regering, volkomen terecht opmerkte aan de vooravond van de besprekingen in Bonn: "Dit is een unieke kans voor Afghanistan die wij absoluut niet voorbij mogen laten gaan".

Noten

- 1 Interview door Pepe Escobar getiteld 'Masoud: From warrior to statesman', in: *Asia Week*, 10 september 2001
- 2 Glen E. Howard, 'Moscow's bid for influence in Afghanistan: the kiss of death of a broad-based government?', in: *Caucasian Analyst*, Biweekly Briefing, 21 november 2001
- 3 Selig S. Harrison, 'Pakistan, Afghanistan and US Policy', in: *Defence Journal* (Pakistaans maandblad), februari 2002, 3 pp.
- 4 'Onbedoelde gevolgen' in Afghanistan', *NRC-Handelsblad* 29 december 2001
- 5 Pamela Constable, 'Behind Confident Front, Karzai's Control Often Illusory', in: *The Washington Post*, 25 februari 2002
- 6 Marina Ottaway and Anatoli Lieven, 'Rebuilding Afghanistan: Fantasy versus Reality'. *Policy Brief 12*, januari 2002, Carnegie Endowment for International Peace, 7 pp.
- 7 '7 Afghans killed after meeting UN officials', in: *Dawn* (Pakistaans Dagblad), 3 maart 2002

Op de website geplaatst: maart 2009

Eerder gepubliceerd als:

Olivier Immig, "Afghaanse krijgsheren raken weer onderling slaags",

in: *Soera* jaargang 10, nr 1 - 2002